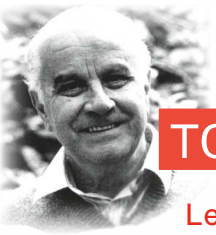

Kinderen hebben honderd talen

Kinderen hebben een natuurlijke drang om te leren en te communiceren. Dat lukt het best wanneer ze zelf dingen mogen ontdekken en wanneer ze zich mogen uitdrukken met méér dan woorden. Want kinderen zijn geboren onderzoekers en beschikken over wel honderd talen. Malaguzzi ontwikkelde in Noord-Italië, samen met oudergroepen, een pedagogiek die de capaciteiten van kinderen op een respectvolle manier aanboort.

TEKST
ELLEN RUTGEERTS
FOTO’S
CAROLINE BOUDRY, FOTOGRAAF
MALAGUZZI ONBEKEND

TOEN

Levensloop

Loris Malaguzzi werd op 23 februari 1920 geboren in een klein dorpje in de Noord-Italiaanse provincie Reggio Emilia, waarnaar zijn pedagogiek later vernoemd werd. In 1939 startte hij met een lerarenopleiding. Nog voor het einde van de Tweede Wereldoorlog behaalde hij zijn diploma Pedagogiek aan de universiteit van Urbino. In die periode wilden mensen het verleden achter zich laten en een betere toekomst opbouwen. In Villa Cella verkochten bewoners een tank, twee militaire vrachtwagens en negen paarden om een schooltje op te richten. De groep verzamelde stenen, zand en hout en ging aan de slag. Malaguzzi fietste erheen en was zo onder de indruk dat hij er bleef. In 1946 behaalde hij zijn diploma posttraumatische psychologie; nu kon hij als onderwijzer én psycholoog in het schooltje meewerken. Hij besprak met ouders hoe kinderen zich via educatie ten volle kunnen ontplooien.

Samen zochten ze naar de communicatieve, affectieve en maatschappelijke mogelijkheden van kinderen. Malaguzzi organiseerde pedagogische activiteiten en hielp kinderen de oorlog verwerken. Hij deed dat vooral door samen te praten en hen dingen te laten maken. In 1994 overleed hij onverwachts aan een hartaanval thuis.

Theorie en visie

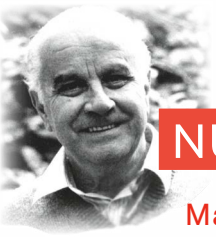
Malaguzzi reikte verschillende pedagogische handvatten aan, die allemaal terugvallen op één kerngedachte: kinderen zijn krachtige wezens. Kijk niet naar wat ze 'nog niet' kunnen, maar kijk naar wat ze al wél allemaal kunnen. Kinderen zijn geboren onderzoekers: nieuwsgierig en leergierig. Ze willen de wereld ontdekken, ze zijn communicatief en sociaal ingesteld. 'Een kind heeft honderd talen', zegt Malaguzzi, 'en grote mensen stelen er negenennegentig van.' Hij beklemtoont daarom dat volwassenen eerst en vooral naar kinderen moeten kijken en luisteren. Dan zie je hoe ze zich niet alleen uitdrukken via woorden, maar ook door te zingen, ergens heen te kruipen, te tekenen, te kleien, te spelen ... Leren gebeurt bij hen vooral door te doen. Daarom is het belangrijk dat kinderen materialen aangereikt krijgen waarmee ze kunnen experimenteren. 'Op die manier onthult de werkelijkheid in de handen van kinderen haar oneindige mogelijkheden tot transformatie', aldus Malaguzzi. 'Op het vlak van creativiteit is het onze taak om kinderen hun eigen bergen te helpen beklimmen ... zo hoog mogelijk.'

Realisaties

Samen met ouders realiseerde Malaguzzi in totaal drieëndertig opvangcentra en kleuterscholen. Nog tijdens zijn leven kreeg Malaguzzi de nodige erkenning als grondlegger van een nieuwe pedagogiek. De kindercentra van Reggio Emilia werden in 1991 uitgeroepen tot 'de beste ter wereld'. Malaguzzi's ideeën kwamen voort uit dertig jaar ervaring in het werken met jonge kinderen. Hij vond echter dat je pas écht ideeën kan overbrengen door samen te praten, dus zette hij niets op papier. Gelukkig zijn er verschillende interviews met hem bewaard en zijn er ondertussen over de hele wereld allerlei materialen ontwikkeld over zijn pedagogiek. De kindercentra in Reggio Emilia zijn nog altijd actief.

→

NU

Malaguzzi zie je nu nog terug in …

Malaguzzi heeft beslist een sterke invloed gehad op onze algemene kijk op kinderen: we geloven vandaag inderdaad dat kinderen – ook jonge kinderen – heel veel kunnen. Hun vermogen om zelf te groeien en te leren lijkt wel eindeloos. We laten hen meer zélf ontdekken, ze mogen echt ondernemend zijn.

Daarnaast heeft Malaguzzi ons ook doen inzien dat kinderen – alweer: ook heel jonge kinderen – kunst kunnen beleven én appreciëren. We snappen nu dat kinderen met hun honderd talen ook de gelaagdheid van beelden, muziek en beweging kunnen bevatten en ervan kunnen genieten. In het vrijetijdsaanbod zijn daarom steeds meer activiteiten zoals muziek op schoot, theater voor peuters en een kunstfestival voor de allerkleinsten opgenomen.

Inspiratie anno 2013

Heel wat kinderopvanginitiatieven werken volgens de Reggio Emilia-methode. Je herkent ze meteen: aan de muren hangen werkjes van de kinderen, foto's en uitspraken – het pedagogisch documentatiemateriaal. Begeleiders en creatief pedagogen observeren en documenteren er wat de kinderen ondernemen en wat hen fascineert en bezighoudt. Ze noteren, fotograferen, filmen en maken geluidsopnames van de interacties en het spel van de kinderen in groep en individueel. Dat materiaal gebruiken de begeleiders om wekelijks te komen tot activiteiten die inspelen op de interesses van de kinderen. Er is weinig kant-en-klaar speelgoed, maar er zijn wel dagelijkse gebruiksvoorwerpen en kosteloos materiaal zoals stukken hout, stoffen, touw, kokers … Volgens Malaguzzi hebben de ruimte en het materiaal immers ook een pedagogische functie: materialen kunnen kinderen nieuwsgierig maken (hoe werkt zoiets?), hen aanzetten om iets te creëren (wat kan ik hiermee bouwen?) of aanzetten tot symbolisch spel (wat maken we in het keukentje?).

> 'Dankzij Malaguzzi laten we kinderen meer zélf ontdekken, ze mogen echt ondernemend zijn.'

De ruimte kan kinderen aanzetten tot beweging, interactie of rust – denk maar aan de theorieën over hoekenwerk. Materiaal en inrichting van de ruimte ziet Malaguzzi dan ook als de 'derde pedagoog'.

De 'eerste pedagoog' zijn 'ik' (het kind zelf) en de andere kinderen: kinderen ontdekken door met elkaar in contact te treden en samen dingen te doen. Door hun onderlinge verschillen kunnen ze elkaar verrijken. De 'tweede pedagoog' zijn volwassenen. Ouders nemen deel aan het opvangbeleid en begeleiders zorgen ervoor dat kinderen uit zichzelf hun honderd talen kunnen gebruiken, hun eigen creativiteit kunnen aanboren en kunnen leren. Begeleiders geven kinderen daarbij de nodige vrijheid, ze sporen hen aan tot zelfstandigheid en bieden hun inspirerend materiaal waarmee kinderen kunnen experimenteren en ontdekken (ook door vergissingen te maken!). Reggio Emilia-begeleiders kijken en luisteren naar wat kinderen interesseert, zodat ze de activiteiten en het aanbod er telkens opnieuw op kunnen afstemmen. Via gerichte observaties komen ze tot uitdagingen op maat. Dit proces is essentieel in de Reggio Emilia-opvangcentra. De foto's, uitspraken en voorwerpen verzamelen de begeleiders ook om ouders te informeren en om kinderen bepaalde ervaringen opnieuw te laten beleven. Een mooie, verdiepende manier van werken!

MEER LEZEN

- Laura Malavasi en Barbara Zoccatelli, *Documenteren voor jonge kinderen*, uitgeverij SWP. Via www.vbjk.be of
- Caroline Boudry en Herwig De Weerdt, *Ontvlambare vingers*, uitgeverij SWP. Via www.vbjk.be of
- VCOK – Vormingscentrum Opvoeding en Kinderopvang – biedt ook vormingen aan 'Inspiratie uit Reggio Emilia'. Surf naar www.vcok.be of
- Margot Meeuwig, e.a. *SPOREN van Reggio, een introductie in de SPOREN-pedagogiek*, uitgeverij SWP. Kijk ook op www.pedagogiekontwikkeling.nl.